

Kratkočasen in podučen list za slovensko ljudstvo.

List 4.

V Celovcu 25. februarja 1870.

Leto II.

Skrivnostni loncec.

(Poslovenil Iv. Božič.)

Bilo je nekeje ženitovanje, kjer so bili prav dobre volje. Poroka je že minula. Svatje se zbirajo in vse-dajo krog dolge, prav dolge in lepó pogrnjene mize. Otroci svatov pa imajo posebno mizico, tudi le-ti naj bi se danes veselili. Sredi svatovske mize pa je stal z belimi in rudečimi traki lepo okinčan loncec, pokrit s pokrovom, na katerem je naš Zveličar namalan, ko s povzdignjeno rokó blagoslavlja. Tudi na zunanji strani je bila neka podoba, ki je kazala lep, zelen travnik, zraven pa še koso in kravo, ki jo kravarica molze. — To je bil tisti skrivnostni loncec, o katerem pa noben drug ni vedel, kaj da je v njem, razun neveste in njenih staršev. To se ve, da so ga zategadel vsi od kraja radovedno pogledovali. „Kaj neki je notri?“ vprašuje eden družega; „zakaj neki so ga ravno lesem postavili?“ „Bodo pa že spet kake burke vganjali,“ glasi se med svati, „ker je v naših krajih že taka navada pri ženitovanjskem veselji.“

Na sprednjem koncu mize sedé med ženinom in nevesto domači g. fajmošter, stari blizo 70 let, z belimi lasmi pa rudečimi lici — visok in častiljiv mož, vreden že po svojem obličji in postavi vse časti in vsega spoštovanja. Gledali pa so tako milo-resno, da jim je bil vsak prijazen in s spoštovanjem navdan do njih. Bili so že trideset let v tej fari dušni pastir (duhovni oče), tedaj so večidel vse svoje farane krstili, in tudi ženina in nevesto, ter jih v krščanskem nauku podučevali in jim sv. zakramente delili. Menda so malokje farani svojemu fajmoštru tako prijazni in vdani, kakor so bili tilé, ki jih tukaj ravno zdaj v svatih vidimo. Céla fara je bila kakor ena velika družina: fajmošter duh. oče, farani pa njih otroci, ki so jih zares ljubili kakor svojega očeta, ta pa nje kot svoje otroke. Vsem je bilo veselje ali žalost eno in isto. O presrečna, blažena fara! G. fajmošter niso sicer imeli veliko prihodkov in tudi farani niso bogati; vendar ni nihče pomanjkanja trpel, ker so revežem radi iz svojega pomagali. Tudi so si že pri življenji odločili mesto na pokopališču, ker tudi po smrti so še hotli kot dobri pastir med svojimi ljubljenimi ovčicami ostati. Pri njih zlati maši so g. pridigar tudi to omenili in vse je začelo po crkvi glasno jokati, kar je res spomina vredno. —

Zenina in nevesto, t. j. Joža in Mico, so g. fajmošter že od mladih nog, od šole sém, prav radi imeli, zdaj na ženitnini pa sedé v sredi med njima — oh kako srčno veselje jim v očeh igra! Kako se jim nasmehujejo, pogledovaje zdaj Jožka, zdaj Micko — tako po otročje ju še zdaj vedno kličejo. „No, no, pravijo smeje se, no zdaj sta že zvezana; prav je, vidva sta kakor nalašč eden za družega. Vedno sem si mislil: to bo prav par. E, saj sta pa tudi že delj časa eden po drugem pogledovala, še v crkvi! Kaj, ali mar ne? Jaz

vse vidim! No, ali je bilo to prav? Zato morata pa zdaj kako pokoro dobiti in sicer očitno pred vsemi ljudmi, ker sta tudi očitno pred vsemi grešila, — pravijo g. oče in se zraven smejejo. „Svatje, kaj mislite, ali nimam prav?“ — „Dà, dà,“ kličejo vsi smeje se, in pričakujejo kako burko, kakor je že to navada bilo. „No, tedaj vama naložim tolé za pokoro:“ — tu pa naenkrat potihnejo, potem pa pravijo: „Vendar pred vsem drugim hočemo to vedeti, kaj je v loncu; povej nam Micika.“

„Ne smem tega g. fajmošter,“ odgovori hitro nevesta, „starši so mi to prepovedali.“

„Dobro,“ rečejo nato g. oče, „bomo pa vgibovali, in kdor ne vgane, plača, kar hoče, za kazen ali štrafengo, in kar se potem nabere, to naj se razdeli med uboge vaščane pa tudi še dodá nekaj jedil od svatovske mize. Tako je prav in spodobno. Za to, ker sta se v cerkvi pogledovala, morata potem vidva, ženin in nevesta, vse te dari za kazen z muziko in spremljana od druga in družice sama revežem po hišah izročiti. Otroci, sém tedaj!“ zakličejo mladenčem in dekličem.

Kakor bi bil trenil, stali so vsi pred gospodom fajmoštrom ter jim gledajo prav ljubo v oči. No, povejte mi, kaj sem vam, ko smo se od zakramenta sv. zakona učili, povedal, kdo se mora na ženitovanje povabiti?“

„Naš ljubi Jezus in njegova preljuba mati Marija,“ odgovoré vsi z enim glasom.

„Dobro, pa zakaj?“

„Ker je potem blagoslov in sreča v zakonu,“ odgovoré spet vsi naenkrat.

„Ja, vprašajo g. fajmošter na dalje, „kaj in kako pa je početi, da pride Jezus v svate?“

„Reveži se obdarujejo z jedili od svatovske mize,“ odgovoré spet vsi.

„Prav tako,“ rečejo zdaj g. fajmošter, „je že dobro, zdaj pa le spet vsak na svoje mesto!“ To se zgodi brz. G. fajmošter govore na dalje: „Dà, tako naj se zgodi. Nekaj revežev naše fare res pomanjkanje trpi ter nimajo ne jesti ne obleči se s čim.“ Pri teh besedah se oglasi ženinov mali bratec, okoli 8 let star ter pravi: „To, g. fajmošter, pa že ni res!“

Te besede iz ust nedolžnega otroka slišati — bilo je tako prisrčno-milo, da so bili vsi kar zavzeti ter niso vedeli, ali bi se smejali ali kaj. Malemu se je pa tudi nekako čudno zdelo, češ kakor da bi to, kar je rekel, res ne bilo, — tedaj hitro skoči izza mize k g. fajmoštru ter jim v oči pogleda pa pravi: „G. fajmošter, ni ne res to, da bi reveži pomanjkanje trpeli.“

G. oče vzmó otroka v naročje ter ga bóžajo po glavi in vprašajo: „No, Janezek, kaj ni res?“

„Saj sem videl večkrat vašo kuharico, da je ljudém po vasi jesti nesla, in če so bili bolni, o kaj pa še le potem?“

Vse je prikimovalo z glavami, ker je bilo tudi

res vsem znano, kolikrat farovška kuharica s polnimi rokami iz farovžja zbeži in temu ali drugemu revežu ali bolniku kaj boljega prinese. Fajmošter so res včasih zagodrnjali: „Urša, nikar tako pogostoma in na vse kraje, vsaj veš, da nimam mastne fare.“ Ali kuharica jih je pustila godrnjati, ker je poznala fajmoštrovo dobro srce, in da ne mislijo tako hudo, kakor so rekli, in da tako ne bo dolgo trpelo. Saj pa tudi g. fajmoštru ni bilo neznano, kako da si je Urša sama pritrgovala, da je potem reveže obdarovala. — Ali tudi ta dobra duša je že nekaj časa sèm zamrla in počiva na domačem pokopališču. Kolikrat je slišati tega ali unega: „Oh to je bila dobra dušica, angelj cele fare!“ „Bog jej daj večni mir in pokoj!“ in ni ga, da bi vsaj ob nedeljah ne pomolil kacih par očenašev za njeno blago dušo. —

Pa kam smo zašli? Res ugibovanje se je imelo pričeti. G. fajmošter so bili prvi na vrsti. Ko si vse ogledajo, pravijo: „Naš Zveličar tu blagoslovlja travnik, ter stori, da postane iz trave klaja za kravo, in potem mleko, kakor je spremenil v Kani Galilejski vodo v vino, — ho, mleko je notri!“

„Kazen!“ g. fajmošter, „niste je vganili,“ pravi smeje se nevesta. G. fajmošter položé 1 tolar na pripravljeno posodo.

Potem pride vrsta na ženina. „No, kako pa čem jaz vedeti, če še g. fajmošter tega ne vedo! Mislim pa, da je notri maslo ali pa kaj enacega.“

„O kaj še, kaj še?“ pravi norčevaje se nevesta. „Ti tepec ti, pravega moža sem si dobila! Aló plačaj!“ Kot premožen kmet je ženin tudi dal 1 tolar. — „G. učenik, zdaj pa pridete vi na vrsto; no, le povejte brž, kaj je notri?“ Le-tá se praska za ušesmi ter pravi: „Zibelka je in v nji majhen otrok leži!“

„Brž plačajte tudi vi, g. učenik, kazen,“ reče nevesta.

Tako je šlo naprej do zadnjega svata. Ker nijeden ni vganil, plačal je vsaki, kar in kolikor je mogel, tako da je že precej nabranega bilo. Radovedni pa so bili vendar vsi kar zeló, posebno ženski spol, zvedeti, kaj je vendar le v loncu.

Ko je bila zadnja jed povžita, vstanejo nevestin oče ter rečejo: „Zdaj pa hočemo pogledati, kaj je v tem loncu,“ — tedaj ga odgrnejo in vzamejo listek iz njega in berejo te-le vrstice:

„Lonec tále 'ma hrano,
Za popotnico dano,
Dvajset že ga je let polnila,
Predno z Jožem se omožila!“

„Ko je bila nevesta rojena, govore oče nadalje, sklenila sva jaz in mati njena, ta le lonec, ki meri 2½ bokala, vsaki dan z mlekom napolniti, potem prodati, denar pa shraniti v kaki posodi in to še le rojstni dan neveste izprazniti. Za mleko sva dobila po čez vsaki dan 26 kr. To je znašalo vsako leto, okoli 96 gld. avstr. veljave, kar se je lahko prihranilo, ker smo več krav imeli in se par bokalov mleka lahko brez škode znebili. Kar je do 100 gld. še manjkalo, pridjala sva midva ter potem na obresti naložila v hranilnici. Ko je deklè odrastlo in pri delu pomagati zamoglo, dali smo mu lonec in denar, da naj sama zanaprej vse to oskrbljuje.“

„Dá,“ rečejo ginjeni, „naša Micka je bila dobro, dobro deklè, ki je svojim staršem vedno le veselje, nikdar pa nobene žalosti naredilo.“

Te besede so vse svate močno ganile in marsi-

kteremu je zaigrala solzica v očéh. G. fajmošter so z nedopovedljivim veseljem gledali na tolikanj dobro in pridno nevesto, njih mehko srce je bilo močno ginjeno, in ko se po čelu pogladijo, pravijo: „Dobro, dobro, res je to, vse res! Tako je lepo!“

Potem se oglašé spet nevestin oče ter pravijo: „Dvajset let smo takole delali ter obresti h kapitalu (svoti) devali in zdaj imamo 2950 gld. skupaj. Lepi denarci to, kaj ne? Ta lonec v katerem je prihranjeni denar, izročim pa zdaj vama, ženin in nevesta — Jezus ga je blagoslovil, kar nam tudi podoba na njem kaže — ter srčno želim, naj bi vse k časti božji in k svoji časni in večni sreči obračala, ter bila zdrava in vesela, ljuba moja! — — tu pa niso mogli več govoriti, solzé so jim obraz polile in glas zaprle. Ženin in nevesta pa sta padla pred nje na kolena ter jih za blagoslov prosila, zraven pa so tudi še mati pristopili — vse se joka — in zdaj položé g. fajmošter desne roke očeta in matere na glavi ženina in neveste ter rečejo s povzdignjenim glasom: „Očetov blagoslov otrokom hiše stavi, prekletstvo materino pa jih podira!“

Tako govori Bog v sv. Pismu: „Da, blagoslovi vaju Bog Oče, Sin in sv. Duh! Amen.“

Potem se vsedejo spet vsak na svoje mesto. „Tako tedaj,“ ko so bili g. fajmošter spet v sredi med ženinom in nevesto, „natoči mi Micika kupico; moram se pokrepčati, preden vama napijem in še nekaj besedi dodám, kajti usta so mi že suhe.“ — „Tako, tako, oh, to je dobra kapljica,“ pravijo g. fajmošter in se obrnejo koj k Jožku ter mu rekó: „Jožek, zdaj mi pa še ti natoči! No, zdaj je spet polna; dve polovici storite celoto: mož in žena postaneta tudi eno telo, vsak pol, v sreči in nesreči, potem je zakon srečen.“

G. fajmošter se še pogovarjajo z njima o mnozih rečeh, imajo povsod svoje oči ter pazijo na vse, kar se krog njih godi. Nevestina mati pa hodijo gori in doli, iz kúhinje v sobo in zopet iz sobe v kúhinjo — z objokanimi očmi; ločiti se imajo namreč od svoje ljubljene, edine hčere, če tudi vejo, da je dobro preskrbljena. Hči potemtakem vendar bolj možá ljubi, kakor pa svojo mater! Ali ni res tako, ljube matere? Dan poroke hčerin, naj bo še tako vesel za vse, vendar je le eden najbolj žalostnih za mater. Besede sv. Pisma: „Žena bo svojega očeta in mater svojo zapustila ter se svojega moža držala, — te besede, so, če tudi še tako resnične, vendarle grenke za materino srce; hči ljubi svojega moža in svoje otroke bolj kot svojo mater. In vendar je bila mati svoji materi ravno taka, — in vendar je to tako potrebno, — in vendar še vedno solzé! Oh čudno človeško srce!

Čez nekaj časa se vzdignejo spet g. fajmošter ter govore resnobno — milo zdaj ženinu, zdaj nevesti: „Otroci, poslušajte me, kar vam zdaj povem: Ti Joža! srečen ta, kdor ima dobro ženo; število njegovih let se pomnoži (podvoji). Dobra žena razveseljuje možá, in on preživi srečne dni, i. t. d. kakor se v bukvah Sirahovih (26. in 31.) bere.“

„Tako ženo imaš ti, ženin Joža! in ti sam bi bil tudi kriv, ako bi ne ostala takošna. — In Mica! zapomni si tudi ti tele besede: Nič ni lepšega na svetu od postene žene. Črez vse dari je sramožljiva žena. — Nezvesta žena je grdoba svojega spola in peklo svojemu možu. — Zadržanje žene naj bo pohlevno in potrpežljivo. — Dobra gospodinja več kakor žlahten kamen veljá. — Srečna hiša, ki dobro gospodinja ima!

Domači mir izhaja od hišne gospodinje. — Hišni blagoslov obstoji v 4 rečeh: v milosti božji, v zdravju, pobožni ženi in srečni smrti. — Zatem pa k svatom obrnjeni zakličejo navdušeni: „Svatje, trčimo na zdravje ženina in neveste: Bog ju živi!“ — In Bog ju živi! razlegalo se je po vsej hiši.

Cez nekaj časa spregovoré spet g. fajmošter ter rečejo: „Zdaj preden se začnete rajati (plesati), naj se nesó nabrani denar in jedila vaškim revežem. Ti, ženin! vzemi denár in jedila, nevesta pa lonec in pokaži ga vsem, kaj da pomenja. Dro zasluži, da bi to pri vsaki veči kmetiji posnemali in enako ravnali, kajti kjer je pridnost in varčnost in blagoslov iz nebes, tam je gotovo tudi blagostanje in sreča!“

Naj bi se ta prigodba, te besede tudi pri nas ne pozabile!

Smodnik in njegova priprava.

(Spisal J. P.)

Oni mož, ki je iznašel smodnik, — pravijo, da je bil neki menih po imenu Bartold Schwarz, — napravil je s svojo iznajdbo večje spremenbe po svetu, nego naj večí učenjaki, umetniki in slavni vladarji na svojih prostolih. S smodnikom, smemo reči, se je pričela še-le širiti omika po svetu, s smodnikom, je nastala svoboda tudi prostemu ljudstvu, ki je prej ječalo pod težkim jarmom svojih velikašev.

Poprej trdni gradovi po sivih skalinah, ki so kljubovali vsem človeškim prizadevam in močem ter skrivali v sebi krute roparje, postali so sedaj nepotrebna reč, kajti grmečim topovom ni bilo kos debelo obzidje, zrušilo se je v prah ter s tem pokazalo, da je tudi ono slabotna in minljiva stvar na svetu. Izginilo je roparstvo, ceste so postale varnejše in poprej tako mogočni grajščak se je pobleвно umaknil s svoje višine ter se naselil v dolini med svojimi sosedi. S pomočjo smodnikove moči so si nadelali že omikani ljudje pot med divjake ter se ondi naselili pričensí obdelovati zemljo ter s tem hude divjake pripravljati na pot omike. — Smodnik je pregnal ropne zverine dalje v hribovje in nedohodne gozde ter napravil selišča tudi po samoti varna. S smodnikom so tudi vojniške naprave dosegle vso drugačino podobo, in kar je prej učinila krepka vojakova roka, to stori sedaj prebrisana glava tudi še tako slabotnega mladenca. Trde sive skale, ki so prej zasmehovale vse človeške prizadeve, razrušila je smodnikova moč v malo trenotkih in napravila prosto pot hlaponu tudi prek naj strmejšega skalovja. —

Ker je tedaj smodnik tako imenitna reč na svetu, bode morda marsikoga tudi mikalo izvedeti, kako in iz česa se napravlja.

Priprave za izdelavo smodnika so različne; izgotovlja se ali v večih fabrikah, ali pa v posameznih manjših delavnicah. Avstrijska vlada ima samo eno takovih fabrik v Kamniku, razun tega pa se izgotovlja še mnogo smodnika po privatnih delavnicah, ktere mora preskrbljevati vlada s potrebno tvarino. — Naj več smodnika se dela na Pruskem, Francoskem, Angleškem in v Belgiji.

Smodnik se napravlja iz solitarja, žvepla in oglja, in sicer tako, da se nahaja navadno med stotom (centom) smodnika 75 liber solitarja, 13 liber oglja in 12 liber žvepla. Te številke pa niso povsod enake, temuč se ravnajo po različnih bažah, v ktere se deli smodnik. Med

smodnikom, ki ga rabimo pri razdevanji skal, zidovja i. t. d., nahaja se manj solitarja, pa več žvepla in oglja, nego med smodnikom, ki ga vsipljemo v naše puške.

Oglejmo naj prvo posamezna dela, kje se dobivajo in kako se pripravljajo, preden se zmešajo skupaj, da postane iz njih smodnik.

Solitar, naj pglavitnejši del, je v svoji popolnosti belkast kamen, ter ima hladilen, nekoliko grenek okus, ki usta skupaj vleče. — Kristali imajo podolgasto šesterostrano, prizmatično podobo, na koncih nekoliko ošpičeno. V gorkejši vodi se ga več raztaja, nego v mrzli, in pri večí vročini se tudi raztopi. Mokrote se samo tedaj navzame, ako je zmešan s soljo. — V iztočni Indiji, Egiptu, na Španskem, Francoskem, Laškem in na Ogerskem ob reki Tisi se ga mnogo dobiva, razun tega pa se tudi nahaja po starem zidovji, nasipih, živinskih hlevih in kletih, kjer ga je lahko spoznati po belkastih progah, ki se vijó po zidu.

Umetno se napravlja solitar po tako imenovanih plantažah. To so velike jame, ki se napolnijo s šuto podrtega zidovja, perstjo in živalskimi odpadki ter polijejo z gnojnico. — Po tej poti pa se ne dobiva čisti solitar, temuč je zmešan s prstjo. Takova prst se mora večkrat zaporedoma prekuhati in z lugom oprati, po kterejši poti se dobi več baž solitarja, boljšega in slabšega. Ko je solitar že dovolj prekuhan in očejen, zlijó ga v velike posode, kjer se ohladi in naredi kristale. Ko se še enkrat opere in posuši, ga raztope in zlijó v dežo, ktero, ko brž se posuši in trda postane, v kose razdrobé in naložé v ta namen pripravljene sode.

Oglje se deli v črno in rujavo oglje. Črno oglje mora biti lahko, gladko, krhko, rahlo ter imeti zvoneči glas, ako pade na tla. Na njem se morajo popolnoma poznati drevesne rasti, mora se na vse kraje lahko lomiti ter nagloma zgoreti, in sicer takó, da prav malo pepela ostane. — Rujavo oglje je gladko, imá rumenkasto rujave žile, mnogo razpok podolgoma, pa malo počez; v tankih šibinah se dá kriviti ter nima tako zvonečega glasa, nego črno. S tem ogljem pa se ne smé nikakor primerjati naše navadno oglje, ki ga dobivamo, ako zakurimo ogenj v peči ali pa kje na prostem. To oglje se ne more rabiti za smodnik, ker se nerado zaneti, toraj se imenuje mrtvo oglje.

V našem cesarstvu se kuha oglje za smodnik iz pesikovine, leskovja, jelševine, pa tudi vinska trta je pripravna za to. Drevje mora biti staro kakih šest ali sedem let ter se seka navadno spomladi, ko je še muževno ter se dá lahko beliti. Razcepi se v tanke palčice, zloži v skladovnice, potem pa se pusti zunaj na prostem kake tri ali štiri leta ležati, da se popolnoma posuši ter izpuhti iz njega sok. Ko je les goden, kuha se iz njega oglje, in sicer po nekterih krajih prav po navadni šegi v ogljenicah, kakor jih delajo po gozdih ogljarji, ki kuhajo kovaško oglje, ali pa v velicah pečeh, ki so nalašč v ta namen narejene. Povsod pa se mora dobro paziti, da zunanji zrak ne pride blizo, ker bi se potem drva sežgala, ne pa skuhala. V ogljenici je oglje kuhano v treh ali štirih dneh, v peči pa v enem dnevu.

Po večih fabrikah, posebno na Francoskem in v Belgiji, kuhajo oglje v velicah železnih cevih z mnogimi ljuknicami, ki se zopet nahajajo v drugih večih cevih, kamor se spuščá vroči vodni sopar. Na ta način se dobi naj več in naj boljšega oglja. —

Žveplo je blede rumene barve, nima nikakoršnega okusa in ako se drgne, razširja nekov duh, ki je go-

tovo vsakemu znan. V vodi se ne raztaja, v vročini pa se raztopi; kedar doseže vročina 400 stopinj Celzijevega toplotera, jame vreti in izhlapi. Ta hlap se vleže po mrzlih stenah in tako nastane žvepleni cvet, s katerim nekteri gospodarji krmijo konje potroševaje ž njim rezanico. Na zraku gori žveplo z višnelkastim plamenom ter razširja grozno zaduhli smrad.

Naj bolje žveplo se nahaja na otoku Siciliji, odkoder se ga naj več izvažna na vse kraje, sploh pa se dobo povsod, kjer so vulkani (ogjenjbljuvalne goré). Dobiva se bodi si čisto, ali pa zmešano z družimi tyarinami. Slednje se mora prej očistiti, preden je za rabo, kar se godi v velikih loncih, pod katerimi se zakuri in tekoče žveplo izcedi v posode napolnjene z vodó. Takovo žveplo se imenuje sirovo, potem se še nekoliko očisti in slednjič vlije v dolge palice, kakoršnega dobivamo navadno na prodaj.

Ko so te tri stvari popolnoma očiščene, mora se še vsaktera posebej prav dobro smleti ali stolči, kar se godi ali v bansko-bistriških ali pa nemških stopah. Nemške stope se ločijo od bistriških po tem, da imajo v koritu podolgasto luknjo, kamor troje stop nakrat vdarja, pri bistriških pa v isto lukno samo ena stopa pada, ki pa je mnogo teža od nemških. Po večih delavnicah in fabrikah imajo nekake pinje, ki se vrté krog svoje osi. V te pinje se vsuje vsaka stvar posebej in vmes nameče bronastih krogelj, ki tarejo posamezna zrna. Žveplo se navadno tere s solitarjem vred, ker se sam zase rad vname. Ko so te reči dobro smlete, denejo se zopet v druge pinje, kjer se potem zmešajo, in tako dobomo smodnik v podobi moke.

Ta zmes se potem nekoliko pomoči in v posebnej tlačilnici med valjarji stlači, kjer dobi podobo trdih podolgastih ploščic.

Takov smodnik pa še ni za rabo, temuč ga je treba še razdrobiti v zrnja, kar se zgodi v posebnih sitih. Ti siti so napravljeni v velikem krogu, ki se vrti krog močne osi, in sicer eden v drugem. Prvo sito je precej redko, skozi katero padajo debela zrna v drugo sito, ki je gosteje, od tod leté zopet zrna v tretje i. t. d., dokler ne pridejo v zadnje sito, ki je jako tenko in skozi katero leti samo prah, zrna pa ostanejo v njem. V zadnjem situ dobivamo toraj naj drobnejši smodnik, kakoršnega potrebujemo navadno za puške. Da pa smodnik ne zastaja v prvem situ, položi se zgoraj velik lesen krog, s svincem nalit, enake velikosti z onim, v katerem so vdela sита; ta krog tlači namreč smodnik skozi sита s svojo težo.

Sedaj nas čaka še zadnja naloga, namreč smodnik ogladiti in posušiti, t. j. dati mu ono svetlo podobo, kakoršno ima, ako ga rabimo. Da se smodnikova zrna ogladijo, vsipa se zopet v posebne pinje, ki se vrté in tako se smodnik obdrjuje in ogladi, da dobi okrogla nekoliko rogljata zrna. Gladi pa se smodnik zaradi tega, da ne bil prašen, ker potem bi se lahko prah raztresal skozi špranje v posodi, kar bi napravilo mnogo nevarnosti. Slednjič se smodnik vsuje in razgrne v velike predale, ki se razpostavijo v nalašč za to napravljene ute, kamor se napelje vodni sopar, da se smodnik dovelj posuši.

Delo v smodnišnicah je na vse strani nevarno, in doslej še ni bilo pri vseh prizadevah mogoče odvrniti teh zaprek. Majčkina iskrica, ki se okreše ob skriti kamenček, in vse bruhne nakrat kviško! Na Angleškem in tudi po nekterih družih deželah so smodniške stroje in vravnali, da so posamezno skriti za debelim zi-

dovjem ali pod močnimi oboki. Pri delavnicah se nahaja nekaka mehanična naprava, da se posamezne ute koj pod vodó potopé, ako bi se v kateri užgal smodnik.

Razun omenjenega črnega smodnika imamo še beli smodnik in strelno volno.

Beli smodnik se dela iz navadnega sladkorja in še nekterih družih kemično združenih tvarin. Ta smodnik ima nektere dobre lastnosti n. pr.: dá se prav dolgo nepokvarjen hraniti, moča se ga manj prime, nego črnega, ter pri izdelavi manj opraviti dá in je tudi dosti cenejši. Nekteri trdé, da je pri izgotavljevanji tega smodnika več nevarnosti, nego pri črnem, profesor Pohl na Dunaju pa temu oporeka, rekoč, da se beli smodnik neraje užgé, nego črni. Za splošno rabo pa vendar ni, ker pušča za seboj več ostanjkov, nego črni, ter železo razjeda.

Pred nekaj leti so se bili v Avstriji poprijeli tudi strelne volne, katero so pa kmalo zopet ovrgli, ker se ni pokazala spretna zaradi mnogih nevarnosti. Strelna volna ni nič družega, nego navadni bombaž, dobro očiščen in opran ter pomočen v nekovo zmes iz hudičevega olja in žveplene kisline. Vžge se veliko prej, nego smodnik, pusti malo ostanjkov za seboj in napravlja prav malo dima, kar je posebno spretno v boju.

Razun teh treh omenjenih strelnih tvarin imamo še mnogo mnogo družih, ki pa se rabijo večeidel le za kratek čas in pri raznih slovesnostih. —

Spominski mejniki.

(Nabral Hrabroslav Perné.)

Češ, o človek — mornár, čez morje življenja nevarno
Tje prijadrat' enkrat, kjer je Tvoj srečni zatón,
Naj, ak' laže Ti veter, Tebe napuh ne podjarmi,
Ak' Te ugrabi vihar, jáči Te srčnost, pogum,
Moška Ti čednost naj bo veslo, up Tvoje krmilo!
Se vrsté — Te peljó skozi nevarnosti v kraj.

Po grškem.

Težave polnega življenja pot,
O potnik, hodi tiho! časa tir
Molčéč je tudi. Hodi tiho pot
In živi sebi sam. Ak' ne storiš,
Te v smrti vendar skrije tihí grob.

Po grškem.

Človek, vživaj življenje, ko mogel bi jutri umréti;
Varuj življenje, ko bi večno na svetu živél!

Zakaj kupičiš zaklade? Jih mar boš nesel seboj?
Kaj ne veš, da grob se nazega le zveseluje,
In Ti zgubiš nar boljše: to življenja so dni!
Jih bož spravljal na kupe? — Ne, osoda jih Tebi je štela.

Ne ponašaj se z rodóm, od česar narave nisi več;
Kar žerjavca rodi, pravimo, da je pepel.

Jutrovski pregovor.

Čuden dar je lepota. Ljubljenca namreč nareja
Gizdavca, in, ko zbeži, prazno mu žalost pusti.

Jutrovski rek.

Al' se priliga Ti jed, katero z beraštvom si kupil?
Lépsa obleka Te mar, katero sramota daje?

Jutrovski pregovor.

Kaj je življenje človeka? En pihljej živečega zračja,
Ktero nam v sapi obstanek in dušo daje.
In če nebó bi nam zraka le dihlej branilo,
O, že zbežal bi duh, kakor gre senca od nas.
In mi reveži se bahámo s prevzetno lepoto,
Mi, ki nas dihlej zrakú kmalo živi in smrti.

Herder.

Kar govoriti ne smeš, naj na jeziku ostane;
Boljši besedo v hran, kakor pa zlati zaklad.

Herder.

Naj počasi Ti gre sklep kot prijatelj na strani!
Ak' Ti nide spred, naglo doide ga žal.

Herder.

Ovčja reja v Kanalski dolini na Koroškem.

(Spisal L. Ferčnik.)

Robasto in skalovito gorovje južnih planin, posebno v Kanalski dolini, ni ugodno reji govedine. Kanalčanje redijo ovce, so raji troparji, nego čedarji. Trop se imenuje tu čeda ovac in troparje, ki glešta narmanj 20—30 repov drobnice. Kozam pravijo rogate, ovcam pa bojsne in če se jim hočejo prav sladkati, tudi bojsee ali bojsnice. Ovee Kanalskega plemena so lepe in ljube živalice, večje, kakor jih najdeš drugod, skorej za pol večje, kakor Bovške, ktere so pa dobre na mleko in mlade prav okusne za jed.

Skrbno se gleda, da se pleme ohrani čisto; zatoj si jarce ali bravece za pleme izbirajo in puščajo le posebno lepe in močne živali. Glavo morajo imeti obočno od čela do nosnic, prsi široke, križ močen, hrbet mora leteti v ravni (črti) liniji od pleč do križa, volno mehko, dolgo in gosto. Enoleten bravec, ki strinja vse pogoje dobrega plemena, se plačuje po 10—15 gold in še čez.

Opazujmo Kanalčane pri reji ovac, da bomo videli, koliko dela jim naredi drobnica, koliko imajo stroškov in koliko si pri njej priredijo. Začnimo jeseni. Planine so že popustili, tudi na viših pašah ni več kaj dobiti, trope so prignali v dolino ali k nižjim stajam in hodijo z njimi vsaki dan v sončne bregove in hribe. Paša je že revna, trava vsa vela; ni več najti sočnatih travic, cvetlice pomladanske in poletne so že davno ocvetele in so pozobane; le tu pa tam štrli še kaka suha bilka ali pa je ostal še šopek bledozelenih travic, pa dobre so, kedar drugih ni. Ovca na paši se ne pomudi dolgo na enem mestu; v eno mer drvi naprej; zdaj tu zdaj tam pomuli bilko, popade in odgrizne travni šopek, odščipne glavico cvetlice, vršiček mladi smrekici ali vejico grmiču in spet leti naprej — 2 ali 3 korake, ker so jo druge že prebitele. Na vigradni paši in na planini je pravo veselje jih gledati, kako hlastno zobljejo okusne, sočnate travice; le ena ne vzdigne glavice od tal. Jesenska trava je pa že trda in suha, kakor koža stari mamki in vendar jim še slajši diši, kakor krma v temnem, zatuhlem hlevu, kajti na paši uživajo čiste gorske sape in greje jih ljubo sončice. Kedar je v poznej jeseni paša že prav medla in po jutrih dolgo slana leži, tedaj si na paši ne morejo več nabrati potrebnega živeža.

Tropar jim začne pokladiti vsako jutro malo sena za zajterk, da se oteščijo, — tudi soli pomešane med otrobi jim vsaki drugi dan potrosi za lek po žlebičih, da ložej prebavljajo suho travo, ktero na paši dobijo. Če je jesen ugodna in ostane do adventa kopno, da morejo ovce še vsak dan na pašo, to je troparjem po godu in na veliko korist. Letošnja zgodnja zima pa bo troparjem in ovcam še dolgo na slabem spominu. Že močno hirajo kope sena in revne ovčice so že dolgo obsojene v zatuhle temnice in postavljene na manjše krme kosce. Ti časi niso jim kaj všeč; le dvakrat na dan dobijo krme; pri tej priložnosti vidijo dnevne

svetlobe in se nadihajo čistega zraka. Ko se najedó in napijó, se zapre hlev, in spet je dolga noč, kakor na Laponskem. Raji bi se sprehajale po čistem zraku in glodale lubje iz mladih dreves; pa kaj hočejo reve? Snega je veliko, v snegu si pa ne morejo pomagati, kakor koze; jeseni so jim tudi vzeli zimsko obleko; ostrigli so jih.

Jeseni mora tropar skrbeti še za zarod; prve dni oktobra spusti braveca k tropu, da oplemenja ovce. Do tega časa je bil pravi samotarec, vedno sam je živel in pod očmi gospodarjevimi. Kedar je šel gospodar seč, bravec je šel z njim in se je smel prosto pasti po celi senožeti. Izbiral si je nar žlahtnejših cvetlic in travic; to so sicer prijetni časi, pa mora biti sam in nima družbe svoje vrste. Toliko bolj se veseli, kedar jeseni pride k tropu; ondi ima družbe na izbiro, tudi časti in kratek čas. Med tem, ko ovčar ali pastir o lepih jesenskih dnéh pase svoj trop po sončnem ohribji, po strmih brdih in robéh, doma napravljajo steljo. Rjavo listje je iz bukev obletelo, jesenski vetri in toplo sonce so ga posušili! kdor more, hiti v goro, da si nagrabi in napravi stelje za prebo.

Lepi jesenski dnevi so redki, vreme rado spremenljivo, — stelja pa ovcam tako potrebna, kot oči v glaví. (Letos je hudo za njo; prezgodnji sneg je zapadel staro, listje pa še ni bilo prej obletelo.) Po sončnih in osojnih hribih tekajo ženske, z velikimi, z listjem natlačeni rjuhami na glavah; vse hitijo, kot da bi jim tulil volk za petami. Čemu ta dir? Rjuhe so težke, vreme negotovo, grabljevke pa samopašne in grabljive; prej si napravijo listja, tem bolje. To so troparjev jesenske dela, skrbi ter opravila.

Po jeseni prihruplje zima in mraz. Bojsne so na paši že gladovale, kar je bilo pri skedrji sena v zalogi, kmalo bo pozoban. Troparji že težko pričakujejo snega in sanenca, da bi mogli iz senožet pripeljati sena. V senožetih imajo šupce, v ktere so pri seči spravili seno; šupce pa so visoko v hribih ali v gorah, da do njih ne morejo z vozom. Po saneh le morajo spraviti seno do hiš in staj.

Kedar hoče tropar voziti seno, najame si še vlačevcev, da ga hitro spravi in mu sneg poti ne zamede. Zgodaj ob treh že morajo vstati in se pripraviti na pot. Sani z vrvmi denejo na rame, čez pleče in prsi pa visijo krpelje in zarezze ali krotice, s kterimi pregazijo sneg, kedar ga leži na debelo. Ko pridejo do šupce, se malo okrepčajo, potem pa začnejo basati ali nakladati seno. Nakladanje pa ni tako lahko; treba je spretnih in močnih rok, da spravijo na kratke sani, ktere tehtajo 35—40 liber, še 3 do 4 cente gorskega sena. Brema se naredi podolgasto in štirivoglato, najprej na tléh, z vrvmi se zveže, močno stlači, potem še le se prevali na sani in priveže.

Bremena so na saneh, vsak še dobi en požirk žganja in potem prime za ročice, z zarezami na črevljah se močno vpne v tla, da spravi sani z mesta, potem, pa drvi s svojim bremenom po robih in strugah doli, da mu časih sapo jemlje; časih, kedar je v breg ali pot slaba, mora potegniti in vleči, da mu v čelu poka. V strminah, kedar je pot močno navzdol, se mora z hrbtom vpeti v brema, z eno nogo zavera ali rejsa, z drugo pa vodi sani, da mu ne vjidejo čez skale ali strmine. Med tem, ko se vlačevci vsi kadé od pota ali znoja, kadí se doma na mizi že skleda z dobro južino; v omariču (kanterču) pa jih čaka steklenica z žganjem, ki je po trudnem delu nar boljši zabel. Pri hišah nimajo za krmo

veliko prostora; zatorej jo morajo devati pod streho nad izbo. Na sanih izvažajo po zimi še gnoj na polje. Na sani se dene košec (benca) kateri drži toliko gnoja, kolikor ga en človek po ravni cesti peljati more; v klanc pa mora biti tiščavec, da pomaga. Na polju v snegu so izkidane jame ravno dosti prostorne za en kupček; v nje prebrnejo gnoj iz bene. To so troparjev zimski dela.

V breznu ali marca se začne troparjev o narimenitnejše opravilo; bojsne delajo ali jagnjetijo. Predenj začnejo delati, se navadno prepeljejo v prostornejši hlev ali pri hiši ali v kakej nižej senožeti, da je gospodar ali drug zveden pastir zmiraj blizu; pri delanju je to potrebno. Jagnjeta odločijo od ovac v posebno zagrajo, pa tako, da so ovcam blizo, da jih slišijo in da imajo zadosti toplo. Sedaj pokladajo ovcam trikrat na dan dobrega sena; po krmenju spustijo k njim jagnjeta, da se nasesajo. Naj si je v tropu še toliko ovac, urno najde vsako jagnjetce svojo mater in se ji prav ljubka. Nekatere močne ovce vržejo dvojčiče, toda sta dvojčiča navadno oba bolj slaba. Zanimivo je gledati igranje mladih jagnjet in njih skakanje, kedar so se napili.

Od jeseni do spomladi tropar od svojega tropa še ni imel mnogo dobička razen volne od jesenske striže in gnoja, po zimi narejenega. Do prve pole aprila so storile večidel že vse ovce: o tem času se začne kupčija in špekulacija. Troparji nategujejo ušesa, imajo svojo borso, kakor bankirji in drugi denarni možje; kup se nareja po številu kupcev in po mnogih drugih okolišinah. Nar bolj živahna je kupčija o sv. Jurju. Tačas dohajajo v Kanalsko dolino Lešani, to je kmetje iz Leške doline, kupovat mladih ovničev in sploh jagnjet. Kanalčanje nimajo mastnih planin, tudi ne pridelajo toliko žita, da bi mogli rediti in pitati koštrune; to delo prepustijo Lešanom in Tirolcem. Imajo ti prav lepe planine, za rejo kastrunov posebno priležne; zraven jim še imajo kaj žita vsuti, da jih prav dobro opitajo.

Za to pridejo vsako spomlad kupovat mladih ovničev, katerih par plačajo po 5—7 gold. in jih ženejo na svoje planine. Ovniči se neusmiljeno ločijo od mater in nastopijo svoje prvo potovanje. Pa to je potovanje, da se Bogu smili: celó pot se sliši blejenje. Ena stara ovca jim je za vodnico; v njenim blejenju mislijo jagnjeta, da slišajo glas ljube matere in ji odgovarjajo, zdaj eno zdaj drugo, ves čas in v eno mer. Poti nenavajena se kmali vtudijo, da na cesti obležejo. Kupec in gonjač imajo z njimi dosti truda in sitnosti.

Kar je bojsnic ali ovčie in še enega ali dva nar lepša ovniča hrani tropar za pleme; ti bojo v zarod. Vsako leto tropar ni tako srečen, da bi dobil od vsake ovce po enega mladiča; nekatere ostanejo jalove, druge zvržejo, če so dobile plesnjevega, spridenega sena ali se napasle zmrljine. Tudi jagnet se časih loti driska ali druge bolezní, da zaporedoma pocepajo. Se ve da take nezgode troparja hudo zadenejo. (Dalje prihodnjič.)

Amint.

(Po Gessner-ji.)

Bilo je na vse zgodaj. Solnce je ravno zlatilo témena visokim goram, ko je prišel Amint iz gostega gaja. Palice, katerih si je za vrzel nasekal, so mu težile rame, v desnici je imel pa sekuro. Bister potok je šumljal mimo njega, čegar bistra vodica je podjedala košatemu hrastu močne korenine, in ubogo drevo je jelo že oma-

hovati. „Škoda!“ reče Amint, „Kakó ljubo drevó, mar hočē zvrniti se v ljuto vodó? Nak! s témenom tvojim se ne bodejo valčki nikdar igrali.“ Nato sname breme z ramena ter reče: „Lahko si nasekam družih palec, s temi pa hočem zajeziti vodó, da ne bode več spodkopavala hrasta, in da bo še zanaprej trudnemu potniku hladivno senco dajal.“ Bilo je rečeno in storjeno. Potem se nasmehljá vesel storjenega dela, vzame sekuro in hoče po druge palice v hosto iú. Pa boginja drevja mu s prijaznim glasom iz hrasta zakličē: „Kaj! brez plačila bi te jaz pustila usmiljeni pastir, povej mi, kaj bi ti bilo naj ljubše na svetu? Dobro mi je znano, da si ubožen, da samo pet ovac goniš na pašo na zelene livade.“ „Oh! če te smem prositi, boginja,“ reče pastir, ozdravi mi soseda, ki že odkar smo poželi, leži in dokaj trpi. Tako je prosil in sosed je ozdravel. Amint pa je imel srečo pri čredi in na polji, kajti bogovi usmiljenih ne zapustē. Primorski.

Rečica.

Flumina amem.

Virg.

Spod sive skale crljá bister studenček materi zemlji iz naročja. Nad njim steguje visok javor svoje veje in senči njegovo srebropēno vodico, ki dokaj trudnih potnikov in pevajočih pastirjev odžeja. Čarobno šumljaje drví peneče valčke skoz gosto grmovje, in nič ne mara, ako ravno mu ostro kremenje rani gladko površje. Kmaló si pridobi nekaj sobratov, se okrepi in po razširjenem koritu podí svojo vodico mimo košatih brez, ki mu hladne sapice pihljajo. Rožicam, ki mu k slovesu kimajo, spirá šibke nožice in tira svoje zmerej vekšo vodo z mnogovrstnimi eveticami nadevani dolini v naročje. Tukaj se jej pozgublja korito in planjava, videvši spehano sirotico, jej ponudi k počitku mehko okroglo posteljico — modrozelenkasto jezero. V njegovem zrcalu se ogledujejo rodovitne vinske gorice, krasne zvedice poslušajo v nočni tišini valčkov šepetanje in bleđa luna obseva vrbe, ki žalostne na njegovem bregu stojé. Pa vodi se dalje mudi. Globoka struga jo sprejme, sprelepi bregovi jo obdajajo. Lepe vasi, obdane s sadanosnimi vrta, so jej spremljevatke, bledoličen jetnik jej toži iz zidín pustega grada svojo srčno bolešt ter jo prosi, naj mu pozdravlja tam daleč daleč na domu tužno zaročnico in plakajočo deco. Tisučerkokrat se potem še zvija na svojem teku, kakor da bi se jej tožilo po rojstnem kraju, slednjíc pošlje še en pozdrav po romantični dolinici ter vsa spehana zaspi v naročji neizmerne morja.

Primorski.

Smešnice.

Zvit ženin. V neko sirotnišnico v Ameriki je bila pred nekaj časom neka revna žena sprejeta. Čez nekoliko tednov potem sprejmejo tudi vanjo nekega reveža, ki je do une žene kmalo tako gorečo ljubezen kazal, da skleneta ubežati in se vzeti, kar se je tudi res zgodilo. Ob enem pa je zdaj tudi na dan prišlo, da imata žena podedovati 300.000 dolarjev, zakar je pa že mož poprej vedel in se zategadel v reveža spremenil, da je lože svoj namen dosegel.

Ogled po svetu.

Avstrijsko-ogerska država. Državni zbor zboruje pod novim ministerstvom s starim programom, pa do zdaj še ni spravil nobenega važnega sklepa na dan. Najimunitniši za nas Slovence je predlog bukovinskega poslanca Petrinó. Stavil ga je 10. t. m. in se glasi tako-le: 1) Premembe državne osnovne postavne v ta namen, da se razširi deželna samouprava (avtonomija), kakor jo zahteva predlog, ki ga je v 4. seji letošnjega državnega zbora dr. Groholski s svojimi družniki Poljaki zbornici izročil, naj se raztegnejo na vse v državnem zboru zastopane kraljestva in dežele z ozirom na njih potrebščine. 2) Za prevdarek dr. Groholskovega predloga izvoljenemu odboru se daje nálog, da ob enem poroča o obeh predlogih. — „S precejšnjo težavo — pišejo „Novice“ — je našel ta predlog po parlamentarnem običaji potrebno število podpornikov — 20 namreč, kajti Poljci niso glasovali za-nj! Poljaki — saj ti, kar jih hodi v državni zbor — nimajo slovanskega sočutja, sanjajo le o „kraljestvu poljskem“ in da bi jim do tega pripomogli, grlijo se z Nemci in Magjari, ti pa božajo spet Poljake, nikakor iz ljubezni, ampak zato, da ne pobegnejo iz državnega zbora, kteremu bi, ker je njih število veliko, potem konec bilo. In kolovodja poljski dr. Groholski se drzne še trditi, da on ni za federalizem; kaj neki je njegov predlog?! In zaradi te poljsko-nemške komedije bi morala škodo trpeti poštena avtonomija, ktera državi dá, kar je državinega, deželam pa, kar deželam gré?! Slovenski in bukovinski poslanci so pač tri leta djansko kazali lojalnost svojo, da so se vkljub mnogim britkostim vdeleževali državnega zbora; naposled bode vendar njihovi potrpežljivosti konec, ako vidijo, da v državnem zboru velja „dvojna mera,“ če bi se namreč Nemci hoteli pogoditi samo s Poljaci, vse druge pa pohoditi! Kmalu se bode to pokazalo. Baron Petrinó bode namreč po predpisih zborovanja v nekih dneh v zbornici vtrjeval svoj predlog — in potem bode zbornica sodila: ali ga sprejme ali pokoplje. Za to bodo prihodnji dnevi odločilni.“ — Tako „Nov.“ Pa se veda ob času, ko še nismo vedeli, kaj med tem Kuranda poreče in Tinti. Čujte, vlada se boče pogajati tudi s Čehi! Rieger in Sladkovski, na dogovor zastran sprave v Beč poklicana, sta menda že došla. Ali kdo resno zaupanje stavi v kaj takega, to je pač drugo prašanja; posebno ko druge novice velé, da se mora na smrt klenkati českim časnikom, tam odpraviti porotne sodbe i. t. d., na dalje ker na novo izvoljeni župan Brauner kot deklarant ni potrjen. To so čudna znamenja in ironija, ako se govori o pomirjanju.

Na Tirolskem mnogo zaupnic dohaja tistim državnim poslancem, ki so izstopili. Narod je ž njimi!

Iz vojaške granice je že dokaj adres in enakih glasov izšlo zastran vravnave njihovega stanja. Žalibog, da so, kakor se kaže, glas vpijočega v puščavi. Posebno ogerska oblast noče, da bi se z granico ravnalo tako, kakor narod želi!

V državnem zboru je poseben odsek, ki razpravlja dalmatinski upor. Toda prav netečne reči prihajajo na dan, ktere nikakor niso v čast Wagner-ju in tistim, ki so ž njim v en rog trobili. Ta odsek bi bil tudi prejšnjega ministra Taaffe-a rad imel za razjasnovanje in menda na nekako odgovornost. Ali kako neslano je, da se zdaj pečajo z umazaniam perilom, ko ga je hudornik že odnesel. To je lahko reči: Rusje, propaganda jugoslovanska in panslavisti

so bili krivi. Kako pa se s tem vežejo besede presvetlega cesarja, ki je nedavno poslancu Ljubišči neki rekel, da nikoli ni mislil, da bi dogodbje v Dalmaciji bile političnega izvira?

Posebna novica je tudi, ker se do zdaj kaj takega še ni bilo zgodilo, da so te dni poslanci obeh zbornic bili k cesarju povabljeni na ples (bal). Hudo pa se je nekterim nemškim časnikom mrda napela, da je pri tej priliki cesar nekako mrzlo prejel sedanje ministre, s prejšnim ministrom Taaffe-om pa se je prav prijazno pogovarjal.

Nemško. Poslanci v pruski zbornici so o prejšnjem financministru zasledili nepostavno ravnanje zastran posojila. Daravno ga je Bismark zagovarjal, vendar so sklenili, da se ima reč dalje preiskovati. — 14. t. m. se je v Berlinu pričel severo-nemški državni zbor. Kralj pravi v prestolnem govoru, da mu bo skrb za zvezo z južno Nemčijo. — Na Bavarskem so se razmere nekako tako zapletle, da mora Hohenlohe pasti, ali bo zbornica razpuščena.

Francosko. V Parizu je bil velik nemir in ravs, ko so republikanca Rocheforta morali s silo zapreti. S silo, ker ni hotel radovoljno v zapor, daravno obsojen. Zdaj je zopet mir.

Romunsko. Tam se spravljajo nad Jude. Ministerstvo je ukazalo, da kar jih je še v deželi, morajo prav kmalu kopita pobrati in da morajo uradniki za to skrbeti, da se zgodi. — Kmalu za tem je bila viharna seja v zbornici, tako da so ministri odstopili. Zdaj pa se za nove tako godí, kakor pred kratkim na Dunaji.

Turčija. Vlada je ob mejah črnogorskih zbirala veliko vojno. To je nekoliko strahú napravljalo, pa menda ne bo sile, ker je Rus Turku na rame potrkal in ga poprašal, kaj namerja. To je Turčinu nekaj ohladilo vročo kri.

Društvene zadeve v Celovcu.

Družba sv. Mohora. Povest „žalost in veselje,“ ktero družniki letos dobijo, bo obsegala 12 tiskanih pol, devet pol je že natisnjenih. Ravno kar je romal v tiskarno rokopis za 5. snopič „živiljenja svetnikov,“ ki bode, kakor prejšnji, z mnogimi lepimi podobami okinčan. Tudi pokobe za III. del „žival,“ ki bode nam v izvrstni g. Erjavčevi pisavi seznanil s pticami, smo že dobili, in reči moremo, da so prav lične.

Od več strani se je nam naznanila želja, naj se letos v družbinem Koledarčku zopet natančnejši imenik udov napravi. Tem č. dopisovalcem radi povemo, da se bo v letošnjem Koledarčku popolnoma imenik družnikov ponatisnil, kar velja tudi za prihodnja leta, in da je le lansko leto zaradi preobilnih drugih tiskarnih stroškov bilo ga treba izpustiti.

Razne novice.

Grozna nesreča. V Celovcu je nad neko globelijo most čez kterega je voda napeljana za perice. Po zimi preprežejo kamnitni vodotok z lesenimi lopami, da so perice pod streho. Letos, ko je tako debel sneg, mestna gospódka ni skrbela za to, da bi se bil sneg ogrebel z onih že slabotnih lop in zadnjič so se preveznile ter podsule nekaj peric, tako da so tri mrtve. Pri tej silni nesreči je le ta sreča, da je bilo tako malo peric, kjer jih je skorej vsaki dan več. — Ta prigodba je primorala barona Kübeck-a, cesarskega predstojnika na Koroškem, da je celovškemu županu vzel vodstvo policije ter ta posel začasno izročil posebnemu cesarskemu

uradniku. To pa zato, ker so se že davno kopičili grehi celovškega županstva in le en glas je, da je to prav! — Župan je urno odstopil in mestni zbor je v seji 15. t. m. sam čez-se sodbo izrekel, ker dr. Luggin je djal: Krivi smo, tudi sam sebe ne izgovarjam. — Žalostno, da mora vlada vtikati se v srenjsko samoupravo!

Zgodovina Trsta in njegove okolice. G. J. Godina — Vrdélski (stan. Via Farnedo casa Svetina št. 28 v Trstu) bode na svetlo dal delo tega naslova, ki bo gotovo zanimivo za Slovence. Izbajala bo knjiga v snopičih, katerih bo okoli 20, kakor je preračunal g. pisatelj. Pozivlja pa Slovence, da se na delo n a r o č é, in naročnina znaša za 12 snopičev, ki izidejo v 1 letu, 80 kr., za pol leta tedaj 40 in za četrt 20. — Naj se oglasi veliko naročnikov!

Baron Kúbeck, sedanji deželni prvosednik na Koroškem, je pristopil k učiteljskemu društvu za Koroško, in je ob enem izročil temu društvu 400 gold. iz zapuščine Pflügelrove. Res prav lepo darilo, kakoršnih bi bilo potrebno tudi drugim učiteljskim društvom.

Velika starost. V št. Pöltnu na Avstrijskem je pred kratkim umrl neki tamošnji meščan, ki je bil 126 let star. Zapustil je 7 otrok, 4 unuke in 2 praunuka.

Gospodarska drobtina.

Za pokončevanje predenice (Kleeseide), ki dela veliko škodo po deteljščih in večkrat ves pridelek popolnoma pokonča, nasvetovalo se je kmetovalcem že mnogo pripomočkov, med temi tudi veliko takih, ki se le z obilnimi stroški izpeljati dajo, kakor na priliko s kemičnimi pripomočki. Ta silno škodljiva rastlina prikazala se je tudi na družbinem vrtu na treh krajih, ki smo jo pa popolnoma tako-le zatrli: Po prostorih, koder se je predenica zapletala in prav bohotno rastla, nasuli smo 3—4 palce na debelo lahke zemlje, to pa takó, da je zemlja še za čevelj na široko okrog takih krajev ležala, po katerih je predenica rastla. Na ta način smo predenico popolnoma zatrli in se tudi ni več prikazala. Ta pripomoček je prav lahek, ne prizadene nobenih stroškov, in vendar predenico popolnoma zatara. Da je temu res tako, to potrjujem jaz, ker sem se tega dostojno prepiral.

Fr. Schollmajer,
oskrbnik vrta kmet. družbe v Ljubljani.

Oglasnik.

Dohodki družbe sv. Mohora l. 1870.

	gold.	kr.
gg. dosmrtni udje:		
J. Globočnik, fajmošter v Poljanah	15	—
gg. letni udje:		
M. Gogala, farnik v st. Oselici	15	—
A. Fetih-Frankheim, duh. pomočnik v Borovnici	66	70
J. Globočnik, fajmošter v Poljanah	61	70
Š. Dobajnikar, fajmošter v Svečah	29	—
J. Stupar, kurat v Budanjah	6	—
Fr. Trafenik, župnik v Gornji Polskavi	20	—
M. Brolih, dekan v Šmariji	122	—
J. Bizjak, fajmošter na Jesenicah	16	—
gg. M. Jereb 1, A. Šac 1, A. Podobnik 1, M. Švab 1, J. Bartl, 2, V. Pečnik 1, J. Smole 1, V. Škorjanec 1, J. Valentan 1, A. Vrček 1, A. Zorman 3, E. Jetmar 3, F. Ternek 1, J. Steiner 1, J. Probst 1, A. Sovinc 1	21	—
Vkup	372	gl. 40

Dohodki za Janežičevo ustanovitev.

	gold.	kr.
Prenesek iz zadnjega lista	358	20
Poslali so na dalje gospodje:		
156. A. Skerjanc, duhoven v pokoji	2	—
157. T. Žerovnik, fajmošter v Grahovem	—	70
158. A. Brezovčič, vikar v Štanjelu	—	60
159. St. Krkoč, kaplan v Podmevcu	—	40
160. J. Volčič, župnik v Dragatušu	1	20
161. J. Varl, fajmošter v Velesovem	—	70
162. J. Sajovic, fajmošter v Mošnjah	—	50
163. J. Berlič, kaplan v Kamni Gorici	1	40
164. Dr. J. Vošnjak, prošt v Ptuj	5	70
165. O. Fr. Sales Pirc, profesor v St. Pavlu	1	—
166. Dr. G. Muršec, profesor više realke	3	—
167. O. G. Švajgar, župnik minoriški	1	—
168. O. Alojzij Polak, prokurator	1	—
169. J. Kopač, cesarski svetovalec	1	—
170. Jerica Gomilšakova	1	—
171. O. J. Košar, karmelit	—	10
172. Rebernik, stolni dekan v Celovcu	2	50
173. Narodna Čitalnica na Vranskem	9	33
174. Samostan oo. frančiškanov v Samoboru	—	40
175. A. Čibašek, župnik v Št. Kocijanu	—	20
176. J. Majciger, profesor v Mariboru	2	50
177. F. Kočevar, činovnik v Zagrebu	1	50
178. J. Sovič, kaplan v Grižeh	—	70
179—181. Družniki sv. Mohora Borovniške, Preserske Rakitniške fare	4	30
182. M. Gogala, farnik v Oselici	1	—
183. Fr. Pukšič, fajmošter v Št. Jurji	1	20
184. S. Magdič, fajmošter v pokoji v Št. Jurji	1	20
185. J. Blaznik, fajmošter v Hrenovicah	1	60
186. M. Derčar, kaplan	1	—
187. J. Karlin,	1	—
188. Dr. V. Pavlič, odvetnik v Velikovcu	30	—
189. M. Krofič, fajmošter	5	—
190. M. Torkar, kanonik	3	—
191. Fr. Sitar, kaplan v Štanjelu	—	30
(Dalje prihodnjic.)		
Skupnina	446	gl. 23
V Celovcu 20. februarja 1870.		O d b o r.

Žitna cena.

Povsod po vagánu prerajtana.

Ime žita	V Celovcu		V Ljubljani		V Mariboru		V Varaždinu		V Kranju	
	gld.	kr.	gld.	kr.	gld.	kr.	gld.	kr.	gld.	kr.
Pšenica	4	76	5	—	4	55	4	15	5	44
Rež	3	39	2	90	2	85	2	65	3	70
Ječmen	3	60	3	—	—	—	2	70	—	—
Ajda	2	43	2	80	2	80	2	60	3	20
Turšica	2	60	3	—	2	90	2	70	1	50
Proso (Pšeno)	2	80	2	60	2	80	2	26	3	32
Oves	1	75	1	80	2	10	1	80	2	44
Krompir	—	—	2	20	1	25	1	25	1	70
Fizol	3	75	—	—	—	—	—	—	3	52

Kurzi na Dunaji 23. februarja 1870.

5%, metalike	—	gld.	—	kr.	Nadavek na srebro	121	gld.	35	kr.
Narodnopošojilo	71	"	80	"	Cekini	5	"	84	"